

Bp WOJCIECH ZIEMBA

Ełk

## KONTAKTY EPISKOPATÓW POLSKI I LITWY W OSTATNICH LATACH

Dialog Kościoła w Polsce i na Litwie trwa od wielu wieków. Dość wspomnieć historię chrztu Litwy, a przede wszystkim św. Kazimierza, który tak dla Litwinów, jak i dla Polaków jest jednakowo drogi. Jest to dialog pisany podobieństwem świątyń, pieśni i nabożeństw, religijnych zwyczajów.

Mogłoby się wydawać, że po wykształceniu się odrębnych państw: Polski i Litwy ten dialog został zatamowany polityczną granicą. Tak nie jest. On istnieje nadal. Więcej – jest kontynuowany, ponieważ ze swojej natury Kościół jest powszechny, więc jest ten sam i w Polsce, i na Litwie. Jeżeli więc Kościół łączy narody, tworzy z nich wspólnotę ludzi wierzących, to tym bardziej łączy te dwa sąsiednie narody, które przez kilka wieków złączone były także wspólnotą polityczną i kulturalną.

Rzecz jasna, że granica polityczna, a także inne zaszłości ze współczesnej historii uczyniły dialog Polaków z Litwinami trudniejszy i – jak zwykle bywa w sytuacjach konfliktowych – często nieprawdziwy.

To opracowanie w sposób szkicowy przedstawia wysiłki Kościoła w Polsce, jakie zostały uczynione w ostatnich latach w kierunku intensyfikacji dialogu z Kościołem na Litwie.

### I. DIALOG NA PŁASZCZYŹNIE MIĘDZYDIECEZJALNEJ

Diecezja ełcka przez swoje geograficzne położenie jest predestynowana do pielęgnowania kontaktów z Kościołem na Litwie. Zadania płynące z tego sąsiedztwa mają jeszcze dodatkowy wymiar przez fakt, że tutaj żyje mniejszość litewska.

Już w pierwszym słowie biskupa ełckiego z 25 marca 1992 r. do wiernych diecezji ełckiej pojawiło się pozdrowienie „wiernych spod znaku litewskiej Pogoni”. Chodziło o proste stwierdzenie faktu, że w tej polskiej diecezji mieszkają także wierni, dla których macierzystym językiem, a więc także językiem modlitwy jest język litewski. Duszpasterska troska o wiernych – Litwinów znalazła wyraz w dekrecie biskupa ełckiego z 27 maja 1992 r., w myśl którego ks. prałat Ignacy Dziermejko – proboszcz w Puńsku – został mianowany wikariuszem biskupim dla wiernych społeczności litewskiej diecezji ełckiej.

Mijające pięciolecie istnienia diecezji ełckiej dostarcza wielu faktów świadczących o tym, że ta pewna złożoność narodowa na tym terenie jest poważnie brana pod uwagę w programowaniu pracy duszpasterskiej<sup>1</sup>.

Już w roku 1992 biskup ełcki został zaproszony przez bpa Juozasa Žemaitisa – biskupa wiłkowyskiego na Litwie na uroczystości w Mariampolu.

Co roku, w drugą niedzielę lipca, w Mariampolu odbywają się uroczystości ku czci bł. abpa Jerzego Matulewicza. Błogosławiony Jerzy urodził się w małej wsi niedaleko Mariampola. W tamtejszym kościele znajduje się jego grób. Od beatyfikacji abpa Jerzego Matulewicza w roku 1987 Mariampol gromadzi w lipcu biskupów litewskich, wiernych, a szczególnie młodzież. Można powiedzieć, że u grobu bł. Jerzego następuje odradzanie się młodzieżowych organizacji i ruchów. W dniu lipcowych uroczystości zwykle udzielany jest także sakrament bierzmowania.

Na uroczystości w Mariampolu przybywają także znane postaci z życia politycznego Litwy, jak np. Vitautas Landsbergis.

Stało się już zwyczajem, że biskup ełcki jest zawsze proszony o skierowanie kilku słów do wiernych przed zakończeniem mszy św. Jest to okazja do przedstawienia najważniejszych problemów duszpasterskich diecezji ełckiej.

Bp Juozas Žemaitis zapoznawał gości z Polski z życiem religijnym diecezji wiłkowyskiej. Wspólnie Polacy i Litwini modlili się w miejscu urodzenia bł. abpa Jerzego Matulewicza. Innym razem zorganizowano wyjazd do niektórych parafii tamtejszej diecezji, aby na miejscu zorientować się w rozwoju duszpasterstwa w tej części Litwy. Trzeba przyznać, że przybywając z Polski, byliśmy uderzeni wieloma podobieństwami w architekturze i wystroju kościołów tych pogranicznych diecezji Polski i Litwy. Oczywiście, przyczyna jest jasna: teren diecezji wiłkowyskiej oraz diecezji ełckiej to dawna diecezja

---

<sup>1</sup> W. Zi e m b a, *Narodowa różnorodność bogactwem Kościoła ełckiego*, „Lithuania” 1995, nr 2(15), s. 88-98.

sejneńska (a wcześniej wileńska i wigierska). Zresztą, nawet wiele pieśni kościelnych w Polsce i na Litwie różni się tylko językiem, mając tę samą melodię.

Z kolei bp Juozas Žemaitis kilkakrotnie gościł z posługą duszpasterską i z innych okazji w diecezji ełckiej. Był jednym z gości uświetniających pierwszą uroczystą inaugurację nowego roku akademickiego w Seminarium Duchownym w Ełku w październiku 1992 r. Biskup z Mariampola podzielał naszą radość z utworzenia własnego seminarium duchownego. Żywo interesował się organizowaniem nowych punktów duszpasterskich i nowych parafii. Szczególne zainteresowanie wywołały tymczasowe baraki – kaplice budowane w nowych parafiach. Bp J. Žemaitis widział w tym naszym doświadczeniu szansę na szybsze powiększenie liczby parafii we własnej diecezji.

Biskup wiłkowyski gościł w Puńsku i w Sejnach, gdzie mógł modlić się razem ze swoimi rodakami. Pamiętny był pod tym względem rok 1995. Najpierw bp Žemaitis brał udział w uroczystości odpustowej w Puńsku (15 sierpnia). We wrześniu tego samego roku uczestniczył w Sejnach w uroczystościach 30-lecia koronacji figury Matki Boskiej Sejneńskiej. Wreszcie 17 września 1995 r. w Studzienicznej koło Augustowa biskup z Mariampola był wśród koronatorów ozdabiających łaskami słynący obraz Matki Boskiej papieskimi koronami. W roku następnym (1996) uczestniczył w uroczystościach związanych z nawiedzeniem figury Matki Boskiej Fatimskiej diecezji ełckiej. Ksiądz biskup odprawiał msze św. i głosił kazania w Puńsku i w Sejnach.

Należałoby jeszcze wspomnieć otwarcie Konsulatu Republiki Litwy w Sejnach 17 czerwca 1994 r., które poprzedziła msza św. w bazylice sejneńskiej odprawiana wspólnie przez biskupa wiłkowyskiego i biskupa ełckiego.

Te wszystkie osobiste kontakty przyczyniły się do wzajemnego poznania się i coraz głębszego rozumienia Kościoła w Polsce i na Litwie. Wymiernym owocem międzydiecezjalnych kontaktów jest wymiana personalna duszpasterzy.

W roku 1992 powiększono liczbę punktów duszpasterskich, gdzie duszpasterze posługiwali się językiem litewskim. Okazało się, że diecezja ełcka nie ma wystarczającej liczby kapłanów znających ten język. W związku z tym biskup ełcki 12 lipca 1992 r. przebywając na uroczystości w Mariampolu, zwrócił się do biskupów litewskich z prośbą o kapłana, który mógłby pracować w diecezji ełckiej wśród ludności litewskiej.

W roku 1993 kard. Vincentas Sladkievičius z Kowna oddelegował ks. Virginiusa Veprauskasa do pracy w Puńsku na stanowisku wikariusza. Gdy po dwu latach pobytu ksiądz litewski powrócił do Kowna, gdzie został proboszczem dużej parafii, we wrześniu 1995 r. zastąpił go ks. Algirdas Žukauskas.

Zdawaliśmy sobie sprawę, że dla diecezji wiłkowyskiej, borykającej się z poważnymi trudnościami personalnymi, była to bardzo wielka ofiara, dlatego oddelegowano w tym samym roku do pracy w Alytus na Litwie (w diec. wiłkowyskiej) ks. Henryka Śmiarowskiego oraz diakona Andrzeja Opanowskiego. W Alytus mieli uczyć się języka litewskiego i w miarę możliwości pomagać w pracy duszpasterskiej.

Po udzieleniu święceń kapłańskich w grudniu 1995 r. w Alytus pozostał tylko ks. Opanowski, a ks. Śmiarowski powrócił do swojej diecezji. I taki stan pozostaje do dziś.

## II. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁA W POLSCE I NA LITWIE

### 1. INICJATYWY KOŚCIOŁA ŁOMŻYŃSKIEGO

W okresie powojennym przez długie lata Kościół na Litwie podlegał wielu ograniczeniom, które w poważny sposób utrudniały kontakt z Kościołem żyjącym w najbliższym sąsiedztwie, np. w Polsce. Wielkie starania w kierunku otwarcia Kościoła na Litwie na problemy Kościoła Powszechnego poczynił Jan Paweł II. Ojciec Święty wykorzystywał każdą niemal okazję, aby przypomnieć światu o Kościele trwającym na wielkich obszarach ówczesnego Związku Radzieckiego, w tym także na Litwie. Jedną z takich okazji była beatyfikacja abpa Jerzego Matulewicza w roku 1987 w Rzymie, na którą przybyli biskupi i kapłani z Litwy. Następnym, bardzo ważnym momentem w ukazywaniu Kościoła na wschodzie Europy i domaganiu się należnych mu praw była pielgrzymka Ojca Świętego do Polski w roku 1991. Podczas wizyty Jana Pawła II w Łomży 5 czerwca doszło do spotkania katolików litewskich z Ojcem Świętym w katedrze łomżyńskiej. W tym spotkaniu brali udział Litwini mieszkający na Sejneńszczyźnie oraz wielka grupa pielgrzymów przybyłych z Litwy. Właśnie w katedrze w Łomży kard. Vincentas Sladkievičius mógł przedstawić Ojcu Świętemu biskupów, kapłanów i wiernych z Litwy.

To historyczne spotkanie dokonało się przede wszystkim dzięki pragnieniu i staraniu samego papieża. Ogromną rolę odegrał abp Juliusz Paetz, ówczesny biskup łomżyński. Najpierw, obejmując biskupią posługę w diecezji łomżyńskiej, bp Paetz uregulował nabrzmiałe problemy duszpasterskie zaistniałe wśród ludności litewskiej, nawiązując – w jakim stopniu było to wówczas możliwe – delikatny dialog z Kościołem na Litwie. Gdy zaistniała możliwość spotkania się Ojca Świętego z Litwinami w roku 1991 w Polsce, bp Juliusz

Paetz zorganizował to spotkanie u siebie, w Łomży, oddając gościom zza granicy na ten cel katedrę łomżyńską (5 czerwca).

Z katedry łomżyńskiej Jan Paweł II w języku litewskim wołał: „Litwo, słyszę Twój głos. Głos narodu żyjącego nad Bałtykiem oraz w rozproszeniu na wszystkich kontynentach. I na ten głos odpowiadam stąd, gdy jestem blisko. Ufam, że łomżyńskie spotkanie z Litwinami przybliży dzień, w którym na pielgrzymim szlaku papieża znajdzie się Litwa”. W ówczesnej sytuacji politycznej ten głos Jana Pawła II wsparty inicjatywą Kościoła w Polsce miał ogromne znaczenie dla Kościoła na Litwie.

## 2. KOŚCIÓŁ W POLSCE WOBEC WIZYTY JANA PAWŁA II NA LITWIE

Jesienią 1993 r. Ojciec Święty mógł się udać z pierwszą w dziejach pielgrzymką do wolnej już Litwy. Już sama zapowiedź tej pielgrzymki zabrzmiała sensacyjnie. Był to przecież pierwszy krok Ojca Świętego do kraju (a właściwie do krajów, ponieważ zapowiadana pielgrzymka obejmowała jeszcze Łotwę i Estonię), który jeszcze do niedawna wchodził w skład Związku Radzieckiego! Wiedzieliśmy, że Kościół na Litwie przetrwał w swoich zasadniczych strukturach, przetrwało seminarium duchowne w Kownie. Wiedzieliśmy także, że ten Kościół wycierpiał bardzo wiele. Jaki jest ten Kościół dzisiaj, to pytanie zadawało sobie wielu. My, Polacy, mówiąc o Litwie, zwykle ograniczamy obraz tego kraju do tzw. Wileńszczyzny i do mieszkających tam Polaków. Nasze pytania zawierały w sobie także i ten problem: Do kogo Ojciec Święty przyjeżdża, do Litwinów czy do Polaków – swoich rodaków? W jaki sposób papieżowi uda się przekonać wszystkich na Litwie, że Kościół jest naprawdę powszechny, w którym mogą znaleźć właściwe dla siebie miejsce wszyscy, niezależnie od narodowości, języka, kultury i tradycji. Były też pytania dotyczące ewentualnego oddźwięku, jaki ta historyczna podróż wywoła w siostrzanym Kościele prawosławnym, a także w różnych środowiskach krajów ościennych.

Te właśnie problemy, stojące przed podróżą Ojca Świętego do Krajów Nadbałtyckich, zachęciły biskupa ełckiego do inicjatywy modlitewnego spotkania biskupów Polski i Litwy. Na miejsce spotkania wybrano Sejny, dzisiaj siedziba dekanatu w diecezji ełckiej, w którym kilka tysięcy wiernych to Litwini. W Sejnach znajduje się także czczona od wieków i ozdobiona papieskimi koronami łaskami słynąca figura Matki Boskiej.

Diecezja sejneńska istniejąca w latach 1818-1925 sięgała od Narwi na południu do Niemna pod Kownem na północy. Mieszkali w niej Polacy i Litwini, wspólnie znosząc ograniczenia i ucisk rosyjskiego zaborcy.

Diecezja sejneńska miała Wyższe Seminarium Duchowne w Sejnach. Kształcili się tutaj klerycy przygotowujący się do służby kapłańskiej. Bardzo często kapłani-duszpasterze w swoich parafiach budzili świadomość narodową, prowadzili działalność oświatową i kulturalną. Niezwykle zasłużyli się dla swojego narodu księża Litwini. Wystarczy wspomnieć bpa Antoniego Baranowskiego, który jednakową troską otaczał obydwie narodowości swojej diecezji. Z zamiłowania poświęcił się badaniom nad językiem litewskim, w tym języku pisał pieśni do użytku kościelnego, tłumaczył na język litewski Pismo św. Rodząca się w XIX w. inteligencja litewska podnosiła prosty język ludu, jakim był język litewski, do poziomu języka literackiego. Duchowni, wykształceni w Sejnach, mieli w tym dziele ogromne znaczenie.

Ponadto przygraniczne położenie Sejn przemawiało za tym, aby bazylika sejneńska stała się miejscem polsko-litewskiej modlitwy. I rzeczywiście tak się stało. W uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego 20 maja 1993 r. przybyli do Sejn biskupi ze wszystkich sześciu diecezji Litwy oraz ponad dwudziestu biskupów z Polski z kard. prymasem Józefem Glempem oraz kard. Franciszkiem Macharskim metropolitą krakowskim na czele. Przybyli licznie kapłani, klerycy z Seminarium Duchownego w Ełku, siostry zakonne i wierni. Tej wspólnej modlitwie przewodniczył abp Józef Kowalczyk, nuncjusz apostolski w Polsce. Wygłoszono słowa wzajemnych powitań i pozdrowień. Ksiądz prymas wygłosił homilię. Najbardziej chyba wiążące słowa, oddające istotę chwili, zostały zawarte w przemówieniu wygłoszonym przez bpa Vladasa Michalevičiusa:

W imieniu przewodniczącego Konferencji Biskupów Litwy, księdza kardynała Vincentasa Sladkievičiusa i całego Episkopatu składam tu wyrazy głębokiej wdzięczności za zorganizowanie Dnia Modlitwy w intencji Ojca Świętego przed Jego pielgrzymką do Krajów Bałtyckich. [...]

W wieku XX nastąpiło bardzo bolesne rozejście się dwóch dotąd zjednoczonych narodów. Pomiędzy sąsiadującymi ze sobą narodami, żyjącymi od wieków w zgodzie, stanął „mur” nacjonalizmu. Teraz tego muru niby nie ma, ale pozostały po nim jeszcze jego szczątki. Tak, jak szczątki w ziemi pozostają w ruinach starego zamku. Nie ma wrogości i nienawiści, lecz raczej [mur] niewiedzy i obojętności. Ostatnie stulecie nieporozumień osłabiło naszą pamięć o pięciu wiekach współpracy i pięknego współżycia. Nie wypada nam zapomnieć, że Kościół katolicki w przeszłości odegrał decydującą rolę w wychowaniu i kształtowaniu naszych społeczeństw. Sądzymy, że częste kontakty w przyszłości ułatwią zrozumienie i uniknięcie wielu niepożądanych wydarzeń, jakie jeszcze mogą nastąpić w naszych czasach.

Chcielibyśmy, aby to nasze spotkanie również przyczyniło się do lepszego wzajemnego poznania i uszanowania Polaków na Litwie i Litwinów w Polsce.

[...] Kiedyś Pan Jezus powiedział: „Przyjdę do was, aby radość wasza była pełna”.

Teraz nasz naród czeka Ojca Świętego, Namiestnika Chrystusowego, Jana Pawła II, ażeby nasza radość była pełna. Ale zanim to nastąpi, mamy jeszcze wiele rzeczy do załatwienia.

Polska ma duże doświadczenia w tej dziedzinie, toteż Wasze przyjacielskie porady mogą nam być na wagę złota.

Treść tych słów daleko wykracza poza zwykłą, przyjętą w czasie wspólnych wystąpień, grzecznościową konwencję. Obydwe strony zaczęły mówić tym samym językiem, ponieważ Kościół jeden i ten sam łączy, a nie dzieli. To wrażenie, że chcemy, Litwini i Polacy, naprawdę szukać tego, co łączy, potwierdziła atmosfera pielgrzymki Ojca Świętego na Litwę. Wśród zaproszonych na Litwę gości znalazła się także grupa biskupów z Polski z księdzem prymasem na czele. Ojciec Święty uczył tam obydwie narody umiejętności kościelnego patrzenia na nasze dzieje, a zwłaszcza na trudną teraźniejszość. Wystarczy wspomnieć przejmującą modlitwę w Ostrej Bramie czy przemówienie do Polaków w kościele Świętego Ducha w Wilnie:

W tej świątyni, jak i w wielu innych, gdzie sprawuje się Eucharystię i udziela się sakramentów w dwóch językach, Polacy i Litwini są powołani do współpracy, a przede wszystkim do słuchania siebie nawzajem, aby dzięki temu wzrastała w nich jedna wiara, ta sama nadzieja i wszystko jednocząca miłość. [...] Tak więc Kościół i Europa potrzebują Waszego również wkładu, aby pod działaniem Ducha Świętego odnawiać się. Duch Święty działał w naszym stuleciu w sposób szczególny przez Sobór Watykański II. W oparciu o jego przesłanie wypada nam budować przyszłość w nadziei głębokiej duchowej odnowy w pokoju, w pojednaniu i szeroko pojętej ludzkiej i ogólnoludzkiej solidarności<sup>2</sup>.

### 3. STAŁE FORMY DIALOGU KOŚCIOŁA W POLSCE I NA LITWIE

Wnet pojawiły się fakty potwierdzające chęć przewyciężenia dotychczasowej jakby obojętności. Od kilku lat na wiosenne (przełom kwietnia i maja) plenarne zebrania Episkopatu Polski zapraszani są przedstawiciele episkopatów krajów Europy. Od roku 1994 na tzw. międzynarodowych zebraniach KPE w Warszawie zawsze jest obecny przedstawiciel biskupów Litwy.

Z kolei biskupi polscy, zebrani na 279 Konferencji Plenarnej w Wigrach (w diecezji ełckiej), skierowali do biskupów Litwy swoje pozdrowienie. Okazją ku temu był charyzmat miejsca. Wigry bowiem były przez pewien czas (1799–1818) stolicą diecezji, z której tradycji czerpią dzisiaj diecezje: ełcka w Polsce i wiłkowyska na Litwie. Ponadto wszyscy uczestnicy Konferencji wyczuwali, że właśnie z Wigier, położonych niedaleko polsko-litew-

<sup>2</sup> „L'Osservatore Romano” 1993, nr 12 (158), s. 10, wyd. polskie.

skiej granicy, powinien pojawić się przyjazny głos skierowany do Pasterzy na Litwie. Tak się stało: to pozdrowienie przesłane z serca, zostało przyjęte przez biskupów Litwy z wielką radością. Nie ograniczono się wówczas tylko do samego pozdrowienia. Właśnie na 279 Konferencji Plenarnej w Wigrach postanowiono powołać do istnienia Zespół Episkopatu Polski do Spraw Kontaktów z Biskupami Litwy.

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, kard. Józef Glemp, pismem z 7 grudnia 1995 r. powiadomił przewodniczącego Episkopatu Litwy, abpa Audrysa Juozasa Backisa o powołaniu Zespołu Episkopatu Polski do Spraw Kontaktów z Biskupami Litwy, podając skład tego Zespołu: bp Wojciech Ziemba – biskup ełcki – przewodniczący Zespołu, bp Juliusz Paetz – biskup łomżyński, bp Antoni Dydycz – biskup drohiczyński, ks. Jan Rokosz MIC – prowincjał Polskiej Prowincji Księży Marianów.

Ksiądz prymas wskazał także na główne motywy powołania tego Zespołu. Powołał się na wskazania Synodu Biskupów z roku 1991. Zaznaczył także, że w Polsce istnieją już odpowiednie Zespoły Konferencji Episkopatu do Spraw Kontaktów z Episkopatem Włoch, Francji i Niemiec, których działalność okazała się bardzo owocna. Dzięki tym Zespołom nastąpiło wzajemne, osobiste poznanie się, a także rozpoznanie i zrozumienie problemów dotyczących życia Kościoła w poszczególnych krajach. Ksiądz prymas wyraził nadzieję, że ten wzajemny dialog może prowadzić do umocnienia wiary wiernych w obydwu krajach.

Warto zauważyć, że Zespół Episkopatu Polski do Spraw Kontaktów z Biskupami Litwy został powołany na wzór innych zespołów już istniejących. W ten sposób biskupi polscy chcieli podkreślić, że traktują Litwę na tej samej płaszczyźnie, co inne kraje europejskie, jak np. Włochy, Francję czy Niemcy. Jest to szczególnie niezwykle istotny tak dla Litwinów, jak i dla Polaków. My, Polacy, mamy pewną skłonność traktować Litwę trochę jako niby-państwo, w którym powinniśmy mieć dużo do powiedzenia. Przecież tyle wieków byliśmy razem. Litwini też nie mogą się pozbyć kompleksu Polski z tego samego względu. Kościół w Polsce poprzez uchwałę 278 Konferencji Episkopatu Polski, a zwłaszcza poprzez treść pisma księdza prymasa rozwiązał wszelkie wątpliwości, odnosząc się z całym szacunkiem do Kościoła na Litwie, działającego w państwie niepodległym i niezależnym.

Oczywiście strona litewska powołała analogiczny zespół, w skład którego weszli: bp Juozas Žemaitis – biskup wilkowiecki – przewodniczący Zespołu, bp Juozas Tunaitis – biskup pomocniczy w Wilnie, ks. Vaclovas Aliulis MIC – prowincjał Litewskiej Prowincji Księży Marianów i wicegenerał Księży Marianów, ks. Juozas Pečiukonis – kanclerz Kurii Biskupiej w Mariampolu.



### III. DZIAŁALNOŚĆ ZESPOŁÓW EPISKOPATÓW POLSKI I LITWY DO SPRAW WZAJEMNYCH KONTAKTÓW

Pierwsze spotkanie obydwu Zespołów miało miejsce w Mariampolu 14 lipca 1996 r. Wykorzystano doroczną uroczystość ku czci bł. Jerzego Matulewicza. Po uroczystej sumie i wspólnym obiedzie nastąpiło spotkanie Zespołów w następującym składzie: ze strony polskiej – bp Wojciech Ziemba, bp Antoni Pacyfik Dydycz, ks. Jan Rokosz MIC, ze strony litewskiej – bp Juozas Žemaitis, bp Juozas Tunaitis, ks. Vaclovas Aliulis MIC, ks. Juozas Pečiukonis.

Treść obrad dobrze oddaje wydany z tego spotkania komunikat: „[...] Uczestnicy spotkania po wstępnej wymianie myśli doszli do wspólnego przekonania, że Kościół na Litwie i Kościół w Polsce mają wiele dóbr duchowych, którymi mogą sobie wzajemnie ubogacać, a także dzielić się swoimi doświadczeniami z Kościołem Powszechnym. Podjęty dialog jest kontynuacją wcześniej istniejących braterskich kontaktów oraz odpowiedzią na zachętę Ojca Świętego Jana Pawła II wyrażoną w Liście apostolskim *Tertio Millennio Adveniente* o przygotowaniu do Wielkiego Jubileuszu 2000-lecia chrześcijaństwa [...]”.

Patronem prac Zespołów zgodnie obrano bł. abpa Jerzego Matulewicza. Ustalono, że spotkania będą odbywać się dwa razy w roku, na przemian na Litwie i w Polsce. Próbowano sprecyzować tematykę najbliższego spotkania. Ustalono, że odbędzie się ono w Polsce z początkiem listopada. Strona litewska poprosiła o dostarczenie ksiąg liturgicznych w języku polskim dla parafii archidiecezji wileńskiej. W ten sposób rozpoczęty został oficjalny dialog przedstawicieli Episkopatów Polski i Litwy.

Kolejne, drugie spotkanie odbyło się 4-5 listopada 1996 r. w Drohiczyń. Przekazano dla archidiecezji wileńskiej następną partię ksiąg liturgicznych (pierwsze książki zostały przekazane 4 września 1996 r.), co zostało przyjęte z wdzięcznością. W czasie drohiczyńskiego spotkania podzielono się programami i doświadczeniami duszpasterskimi obydwu Kościołów z ostatnich miesięcy. Biskupi litewscy interesowali się przede wszystkim pracami duszpasterskimi związanymi ze zbliżającym się Wielkim Jubileuszem 2000-lecia, organizacją i przebiegiem Synodu Plenarnego w Polsce, a także synodów diecezjalnych, zaangażowaniem laikatu w życiu Kościoła w Polsce.

Strona polska natomiast poinformowała Zespół z Litwy o najważniejszych wydarzeniach z życia Kościoła w Polsce: pielgrzymce na Jasną Górę i do Ostrej Bramy, Międzynarodowym Kongresie Mariologicznym i Maryjnym w Częstochowie, koronacji obrazów Matki Boskiej w Mrzygłodzie i w Dębów-

cu, o walce z ustawodawstwem zagrażającym życiu ludzkiemu, beatyfikacji Męczenników Pratulinińskich i Matki B. Darowskiej, jubileuszu 50-lecia kapłaństwa Ojca Świętego, przygotowaniach do Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego we Wrocławiu w 1997 r. Dyskutowano także ewentualne włączenie się Kościoła na Litwie w uroczystości 1000-lecia męczeńskiej śmierci św. Wojciecha oraz w starania o kanonizację bł. Jadwigi.

Spotkanie Zespołów nie ograniczyło się tylko do sesji roboczej. Odbyły się rozmowy z alumnami drohiczyńskiego Seminarium Duchownego, spotkanie z nauczycielami i dziećmi ze Szkoły Podstawowej w Serpelicach, a także pielgrzymka do grobu niedawno beatyfikowanych Męczenników w Pratuliniu.

Trzecie spotkanie Zespołów Polski i Litwy do Spraw Wzajemnych Kontaktów odbyło się 25 lutego 1997 r. w Wilnie. Jak zwykle, poinformowano się wzajemnie o najważniejszych problemach z życia Kościoła w Polsce i na Litwie. Zasadniczym tematem było duszpasterskie przygotowanie narzeczonych do sakramentu małżeństwa. Temat ten zaproponowała strona litewska. Kościół na Litwie bowiem przetrwał, ale pozostało bardzo wiele do zrobienia, gdy chodzi o wprowadzenie wszystkich uchwał Soboru Watykańskiego II. Obecnie porządkuje się sprawy sakramentów św. Dlatego poproszono, abyśmy podzielili się swoimi doświadczeniami dotyczącymi szafarstwa sakramentu małżeństwa. Tak więc nasze spotkania nabrały charakteru typowo roboczego. Oczywiście nie brakło w Wilnie innych akcentów, przede wszystkim bardzo symptomatyczne były spotkania z abpem Audrysem Backisem oraz z alumnami Seminarium Duchownego w Wilnie.

Trzeba pamiętać, że Zespół Episkopatu Polski do Spraw Wzajemnych Kontaktów istnieje dopiero od zeszłego roku. Trudno więc o jego wyczerpującą ocenę. Niemniej utworzenie oficjalnej płaszczyzny kontaktów między wiernymi obydwu narodów stwarza możliwość wzajemnego przepływu informacji, wspólnego omawiania wielu problemów, rozwiązywania zaistniałych trudności.